

Martie 2007, CNC TB/SIDA

al Consiliului național de coordonare al programelor naționale de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și de control al tuberculozei

BULETIN INFORMATIV

FONDUL GLOBAL VA REALIZA O EVALUARE A ACTIVITĂȚII SALE DE 5 ANI

Republica Moldova este una dintre cele 20 de țări de pe glob, care au fost selectate pentru a participa la un proces de evaluare a activităților desfășurate cu suportul Fondului Global de combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei.

Evaluarea reprezintă un efort deosebit de important sub aspectul examinării funcționării și eficienței Fondului Global ca instituție și parteneriat în țările ce beneficiază de finanțare din partea acestuia, precum și sub aspectul identificării punctelor forte și a lacunelor, fapt ce va conduce la îmbunătățirea activității de zi cu zi.

continuare în pag.2 ➔

continuare din pag. 1

Procesul de evaluare va include o analiză supravegheată de un Grup de Referință pentru Evaluarea Tehnică (GRET), care, la necesitate, va colecta informații primare în 8 țări și va analiza impactul în baza informației secundare în 12 țări.

Unul dintre principiile fundamentale ale Grupului de Referință pentru Evaluarea Tehnică (GRET) este consolidarea capacității de monitorizare și evaluare a țării prin implicarea experților locali, reprezentanți ai diferitor instituții, precum și ai Guvernului, societății civile, universităților locale și instituțiilor de cercetare.

În realizarea procesului de evaluare a activității sale de 5 ani, Fondul Global va fi susținut de oficiul UNAIDS, care va acționa în calitate de catalizator la nivel local pentru a stimula dialogul între toți partenerii și a analiza informația existentă în scopul determinării impactului pentru toate cele trei maladii în Republica Moldova, respectiv pentru componentele: tuberculoza și HIV/SIDA.

Reprezentanții delegației Republicii Moldova au avut oportunitatea să prezinte modelul de monitorizare și evaluare a datelor și rezultatelor programelor de control și profilaxie a infecției HIV/SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și tuberculozei la „Forumul partenerilor asupra impactului”, care s-a desfășurat la Geneva în perioada 26-28 februarie 2007, ceea ce a constituit un prim pas în evaluarea de impact de 5 ani a Fondului Global.

Este important de menționat că evaluarea va avea loc după următorul principiu:

1. Țările, în care se evaluează impactul în sănătate (impactul colectiv al țării și a eforturilor partenerilor în minimalizarea celor trei maladii).
2. Țările, în care se evaluează impactul parteneriatului (performanța grantului și a parteneriatelor care sprijină implementarea grantului în țară).

Moldova a fost selectată să participe la evaluarea de primul tip.

Pentru informații suplimentare, contactați:
www.theglobalfund.org/TERG

THE 5 YEAR EVALUATION OF THE GLOBAL FUND

Republic of Moldova is one of the 20 countries in the world that have been selected to participate in a evaluation process of the activities carried out with the support of the Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria.

The evaluation is a major effort to review functioning and performance of the Global Fund as an institution and a partnership, and is aimed to identify areas of strength and weakness that will lead to improved day-to-day operations.

A Technical Evaluation Reference Group (TERG) will supervise and perform an in-depth analyses of the results based on primary data in 8 countries and will existing information in 12 countries.

One of the fundamental principles of the Technical Reference Group is countries' capacity building through the involvement of the experience of local experts, representatives of different Government institutions, civil society, local universities and research institutions.

The UNAIDS office will support the Global Fund in performing the 5 year evaluation acting as a facilitator at local level to stimulate the dialogue among stakeholders. This institution will analyze the existing information in order to establish the impact on the three diseases control in Moldova, respectively for tuberculosis and HIV/AIDS components.

The representatives of the Moldova delegation have had the opportunity to present the monitoring and evaluation model of the National HIV/AIDS and TB control and prophylaxis programmes at the Partnership Impact Forum held in Geneva in the period of February 26-28, 2007.

Countries selected to participate in the Five-Year Evaluation are included in the evaluation in two distinct ways:

1. Health impact evaluation countries will focus on assessing the collective impact of country and partner efforts on the burden of the three diseases;
2. Partnership evaluation countries will focus on grant performance and partnerships to support grant implementation in country.

Moldova has been selected to participate in the 1-st type of impact evaluation.

For additional information please see:
www.theglobalfund.org/TERG

Comunicat de presă al Fondului Global

PROFESORUL MICHEL KAZATCHKINE A FOST ALES DIRECTOR EXECUTIV AL FONDULUI GLOBAL

Geneva

Michel Kazatchkine, medic și expert internațional în sănătate, a fost ales de către Consiliul Director al Fondului Global în calitate de director executiv al Fondului Global de combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei. Anterior această poziție era ocupată de Richard Feachem, directorul executiv fondator, care s-a retras din funcție la 31 martie, la sfârșitul mandatului său de 5 ani.

„Sunt bucuros că succesorul meu a fost ales dl Kazatchkine”, a relatat profesorul Richard Feachem. „Voi transmite căma acestei instituții, care și-a câștigat un nume pentru zeci de milioane de vieți în 136 de țări. Fondul Global sub conducerea profesorului Kazatchkine rămâne a fi în mâni excelente și munca de salvagardare a vieților va continua să se extindă”.

La sfârșitul anului 2006, prin intermediul programelor sprijinite de Fondul Global, 770 mii persoane începuseră tratamentul antiretroviral și aproape 18 milioane de plase insecticide de tratament au fost distribuite pentru a preveni malarie. În același context, prin programele DOTS, au fost depistate și tratate 2 milioane cazuri de tuberculoză.

CONSULTANTUL REGIONAL PENTRU PROBLEMELE HIV/SIDA DIN CADRUL UNODC S-A AFLAT ÎNTR-O VIZITĂ DE LUCRU ÎN MOLDOVA

THE REGIONAL UNODC CONSULTANT FOR HIV/AIDS PROBLEMS HAS BEEN IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA ON A WORK VISIT

DI Zaza Tsereteli, noul consultant regional pentru problemele HIV/SIDA din cadrul Organizației Națiunilor Unite de Combatere a Drogurilor și Crimelor (UNODC) pentru Ucraina și Moldova s-a aflat la începutul lunii februarie într-o vizită oficială de documentare în Republica Moldova.

Mr. Zaza Tsereteli, the new regional consultant on HIV/AIDS problems from the United Nations' Office on Drugs and Crime (UNODC) for Ukraine and Moldova has been on an official documentation visit in the Republic of Moldova at the beginning of February.

Solicitat să se pronunțe pe marginea rezultatelor acestei misiuni, dl Zaza Tsereteli a menționat că scopul său a fost de a face cunoscută informația despre deschiderea oficiului UNODC pentru Ucraina și Moldova la Kiev; stabilirea legăturilor de colaborare cu instituțiile ce activează în domeniu, precum și identificarea direcțiilor comune de activitate cu reprezentanții acelor instituții și organizații, care activează în domeniul prevenirii HIV/SIDA în Moldova.

Mr. Zaza Tsereteli mentioned that the goal of his visit was to inform about the opening of the UNODC Moldova&Ukraine office in Kiev; establishment of connections with the institutions activating in the field of HIV/AIDS prevention in the Republic of Moldova and identification of common directions of activity with the representatives of these institutions and organizations.

Așa cum, la nivel internațional, UNODC este implicată în combaterea narcoticelor și crimelor, activitatea organizației are o tangență directă cu prevenirea infecției HIV, în special, în rândul grupurilor vulnerabile (consumatorii de droguri, deținuții, persoanele traficate etc.). În acest sens, interesul expertului internațional este de a colabora pe trei direcții principale: extinderea activităților desfășurate în cadrul programului de reducere a noxelor în penitenciare și îmbunătățirea calității serviciilor în această direcție; colaborarea cu Fundația Soros-Moldova în vederea îmbunătățirii standardelor de acordare a serviciilor pentru programul de reducere a noxelor persoanelor consumatoare de droguri; conlucrarea cu Organizația Internațională a Migrației în domeniul prevenirii HIV în rândul victimelor traficului.

As UNODC is involved on international level in crimes and drugs control, the organization's activity has a direct link with HIV prevention, especially among vulnerable groups (drug consumers, prisoners, trafficked persons, etc.). From this point of view, the expert's interest is cooperation in three main directions: enlargement of activities performed within the harm reduction programme in penitentiaries and improvement of services quality in this area; cooperation with Soros Foundation-Moldova with the goal of standards improvement in the field of services for harm reduction for drug consumers; cooperation with International Organization for Migration in the field of HIV prevention among victims of human trafficking.

În cadrul vizitei de lucru, dl Zaza Tsereteli s-a întâlnit cu reprezentanții secretariatului CNCTB/SIDA, UNICEF, UNAIDS, OMS, Departamentul instituției Penitenciare, Centrul SIDA, Organizația Internațională pentru Migrație, ONG "Credința" și s-a deplasat în teritoriu la Centrul de reabilitare a persoanelor consumatoare de droguri din satul Berezki, raionul Anenii Noi (Asociația "Viața nouă"). Pentru a fi la curent cu toate noutățile din domeniu și a avea o implicare cât mai directă în calitate de consultant regional, expertul internațional și-a exprimat dorința de a fi inclus în grupul tehnic de lucru "Grupuri vulnerabile" din cadrul componenței Consiliului Național de Coordonare TB/SIDA.

During his work visit, Mr. Zaza Tsereteli met with the representatives of the TB/AIDS Country Coordinating Mechanism Secretariat, UNICEF, UNAIDS, WHO, Department of Penitentiary Institutions, AIDS Centre, International Organization for Migration, "Credința" NGO and has made a filed trip to the Rehabilitation Center for Drug Consumers in Berezki village, Anenii Noi rayon ("Viața nouă" Association). In order to stay informed with all the news in the field and to be directly involved as regional consultant, the international expert has expressed his will to be included in the Vulnerable Groups Technical Working Group within the TB/AIDS Country Coordinating Mechanism.

Vizita dlui Zaza Tsereteli a fost organizată cu suportul PNUD și a oficiului UNAIDS din Moldova.

The visit of Mr. Zaza Tsereteli has been organized with the support of UNDP and UNAIDS office in Moldova.

*Informație pregătită de Victoria TATARU
journalist*

*Information prepared by Victoria TATARU
journalist*

PROIECTUL POLITICII NAȚIONALE DE SĂNĂTATE A FOST PREZENTAT ÎN CADRUL UNEI CONFERINȚE NAȚIONALE

Pe data de 27 martie curent, la Chișinău, a avut loc conferința națională cu genericul „Politica Națională de Sănătate: importanță și perspective”.

Evenimentul a fost organizat de către Ministerul Sănătății cu participarea Președintelui Republicii Moldova, dlui Vladimir Voronin; membrilor Guvernului, reprezentanților organizațiilor internaționale ce activează pe teritoriul Republicii Moldova, administrației publice locale, precum și a conducătorilor de instituții medicale din republică.

În comunicările lor, raportorii s-au pronunțat în sprijinul aprobării Politicii Naționale de Sănătate, accentuând că ameliorarea și fortificarea sănătății populației poate fi realizată doar prin intermediul unei colaborări intersectoriale bine planificate și a realizării parteneriatului dintre stat, societate civilă, comunitate și fiecare cetățean.

POLITICA NAȚIONALĂ DE SĂNĂTATE TREBUIE SĂ FACĂ FAȚĂ CERINȚELOR TUTUROR CETĂȚENILOR

În discursul rostit, președintele a apreciat drept foarte necesară și binevenită elaborarea Politicii Naționale de Sănătate, document care trebuie să devină un mecanism de abordare sistemică a problemelor de sănătate și de conjugare a eforturilor intersectoriale pentru ameliorarea calității vieții și sănătății populației pe parcursul întregii vieți, de la naștere până la vârsta înaintată.

VLADIMIR VORONIN
Președintele Republicii Moldova

Vladimir Voronin a menționat că Politica Națională de Sănătate este un instrument pe termen lung, care va servi drept bază pentru elaborarea și adoptarea unor strategii și planuri de acțiuni concrete, cu stabilirea unor priorități și sarcini bine determinate pentru fiecare organ de resort, cu planificarea și identificarea resurselor financiare necesare.

Șeful statului a mai accentuat că este important ca principiile acestei politici să se regăsească în Planul Național de Dezvoltare a Republicii Moldova, aflat în proces de elaborare.

Președintele a subliniat însemnătatea atribuită de conducerea țării sferei ocrotirii sănătății, dovadă a acestui fapt fiind reformele ambițioase realizate în ultimii ani în sistemul medical: reforma finanțării sistemului de sănătate prin introducerea Asigurărilor de Asistență Medicală, restructurarea și consolidarea serviciului de urgență și a sectorului medicinii primare.

Vladimir Voronin a remarcat faptul că aceste reforme s-au soldat cu primele rezultate pozitive, apreciate de experții naționali și internaționali în domeniu, și, ce-i mai important, de oamenii simpli. A sporit accesul populației la servicii medicale, în special, al persoanelor din categoriile social vulnerabile.

Președintele a accentuat că, în perioada anilor 2001-2007, volumul fondurilor destinate ocrotirii sănătății a crescut de 4 ori, cheltuielile totale ale bugetului național public majorându-se în această perioadă de 3,3 ori. De asemenea, se planifică ca și în următorii 2-3 ani ritmurile de finanțare în acest sector să fie în creștere, aceste eforturi fiind apreciate de către autorități drept investiții în dezvoltarea umană.

Președintele și-a exprimat convingerea că pentru obținerea unei eficiențe maxime a investițiilor în cauză, acestea nu trebuie să se limiteze doar la sectorul medical propriu-zis.

Efectul scontat se poate produce doar în condițiile în care se vor face investiții complexe în sănătate, bine focalizate și susținute, luându-se în considerație multitudinea de factori ce influențează sănătatea populației, inclusiv a celor ce nu țin de sistemul medical și de competența personalului medical. Astfel, investițiile în educație, infrastructură, protecția mediului etc., trebuie să însoțească investițiile în sectorul de sănătate, a afirmat Vladimir Voronin.

În opinia președintelui, creșterea economică stabilă este o condiție obligatorie pentru realizarea cu succes a politicilor sociale, ameliorarea situației din sistemul de sănătate și sporirea calității vieții.

În același timp, o sănătate mai bună a populației va permite o dezvoltare durabilă a economiei naționale.

Acțiunile întreprinse în vederea consolidării parametrilor de sănătate, trebuie să fie multidimensionale și multisectoriale, fiind necesară o implicare coordonată a tuturor instituțiilor și structurilor ce au impact asupra sănătății publice.

Șeful statului a menționat că se impune o altă viziune privind ocrotirea și ameliorarea sănătății, care ar presupune crearea celor mai bune condiții pentru sănătate prin prevenirea și reducerea factorilor de îmbolnăvire. Centrul de greutate trebuie să fie deplasat dinspre o politică de tratament, de la o medicină „de reacție”, spre acțiunile de prevenire și profilaxie.

O componentă esențială a eforturilor de promovare a sănătății este participarea cât mai largă a cetățenilor la luarea deciziilor pe teme privind sănătatea. Oamenilor trebuie să li se ofere informațiile necesare pentru a face alegeri corecte privind propria sănătate.

Vladimir Voronin a remarcat că în prezent, țara noastră dispune de resurse financiare limitate pentru atingerea obiectivelor expuse în Politica de Sănătate. De aceea se impune stabilirea foarte clară a acțiunilor prioritare, care vor avea un impact major asupra sănătății publice.

Președintele a exprimat mulțumiri tuturor donatorilor și instituțiilor financiare internaționale pentru aportul adus la îmbunătățirea sănătății publice din Republica Moldova, îndemnându-i să sprijine în continuare țara noastră în implementarea Politicii Naționale de Sănătate.

CSPT AU FOST INTEGRATE ÎN REȚEAUA INSTITUȚIILOR MEDICO-SANITARE PUBLICE

Începând cu 1 ianuarie 2007, Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor din Republica Moldova activează ca subdiviziuni funcționale în cadrul Instituțiilor Medico-Sanitare Publice/Asociațiilor Medicale Teritoriale/Centrelor Medicilor de Familie din localitate, IMSP Spitalelor Raionale, care asigură activitatea acestora în conformitate cu prevederile Regulamentului-tip al Centrului de Sănătate Prietenos Tinerilor (CSPT).

Regulamentul-tip al CSPT a fost aprobat la sfârșitul lunii decembrie 2006 printr-un ordin al Ministrului Sănătății și Protecției Sociale, în care sunt stipulate condițiile de integrare și funcționalitate a Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor în rețeaua instituțiilor medico-sanitare publice, inclusiv contractarea serviciilor medicale prestate în cadrul CSPT în conformitate cu prevederile Programului unic al asigurărilor obligatorii de asistență medicală pentru anul 2007.

Asistența metodică, coordonarea și monitorizarea activității Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor va fi asigurată în continuare de Centrul Național de Sănătate a Reproducerii și Genetică Medicală, iar consultanța privind contractarea serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor prestate de Centre, incluse în Programul unic al asigurărilor obligatorii de asistență medicală, va fi acordată de Compania Națională de Asigurări în Medicină.

De menționat că dezvoltarea serviciilor accesibile tinerilor în cadrul instituțiilor medicale se realizează în conformitate cu obiectivele "Strategiei Naționale pentru Tineret" și a "Planului de acțiuni", Programului național de îmbunătățire a sănătății mamei și copilului pentru anii 2005-2010, Strategiei naționale pentru sănătatea reproductivă și a Programului național de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pentru anii 2006-2010. Conceptul național al serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor a fost aprobat oficial de Ministerul Sănătății și Protecției Sociale în noiembrie 2005.

94,5%

**DINTRE BENEFICIARIII CSPT
APRECIAZĂ CALITATEA
SERVICIILOR ACORDATE CA
FIIND "BUNĂ" ȘI "FOARTE BUNĂ"**

Potrivit studiului de evaluare a calității serviciilor oferite de Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor, realizat de Grupul de Inițiativă „Glasul Tinerilor” (Banca Mondială) în colaborare cu Programul TB/SIDA, 94,5% dintre beneficiarii Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor apreciază calitatea serviciilor acordate ca fiind "bună" și "foarte bună"; 79,7% doresc să recomande acest tip de servicii semenilor săi; 96,8% consideră că personalul centrelor este prietenos și gata de a le veni în ajutor și 91,9% opinează că le-a fost respectată confidențialitatea.

Primele modele de servicii de sănătate prietenoase tinerilor în Republica Moldova au fost create de către Ministerul Sănătății cu suportul UNICEF în anii 2001-2003 (Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor "Juventa" din cadrul Centrului Național Științifico-Practic de Sănătate Reproductivă, Genetică Medicală și Planificare Familială; Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor „Neovita” din cadrul Centrului Medicilor de Familie, Asociația Medicală Teritorială Râșcani și Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor „Iunona” din cadrul Instituției Medico-Sanitare Publice Spitalul Raional Ștefan-Vodă).

Pe parcursul anilor 2005-2006, cu susținerea Agenției Internaționale de Dezvoltare/Banca Mondială, Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare și UNICEF au fost deschise încă 10 Centre de Sănătate Prietenoase Tinerilor în raioanele Edineț, Soroca, Călărași, Hâncești, Cimișlia, Criuleni, Leova, Anenii Noi, mun.Bălți și satul Costești din raionul Ialoveni. La crearea Centrului din Costești o contribuție esențială a avut-o ONG-ul „Vivere” din Elveția.

Serviciile de sănătate prietenoase tinerilor reprezintă un element important în abordarea sănătății tinerilor, fiind recunoscute la nivel internațional ca o modalitate eficientă de promovare a modului sănătos de viață și prevenire a unor riscuri majore pentru sănătate. Fortificarea rețelei CSPT, îmbunătățirea calității serviciilor acordate, creșterea solicitărilor pentru acest tip de servicii în rândul adolescenților și tinerilor din Republica Moldova sunt doar câteva dintre așteptările de viitor. Implementarea Standardelor pentru CSPT și dezvoltarea și elaborarea sistemului de acreditare pentru aceste servicii este o altă cerință a timpului. În domeniul fortificării capacităților acestor Centre un accent deosebit se va pune în continuare pe pregătirea profesională de bază a cadrelor medicale în baza revizuirii curriculei pentru colegii și universități, cu introducerea unor module speciale legate de abordarea prietenoasă a tinerilor în prestarea serviciilor.

O provocare majoră a serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor o constituie și atragerea în activitățile Centrelor a tinerilor vulnerabili, care sunt mai mult predispuși de a fi expuși factorilor de risc pentru sănătatea și dezvoltarea lor.

Este de menționat că numai pe parcursul anului 2006, peste 33 mii adolescenți și tineri au beneficiat de consiliere și consultații gratuite în cadrul CSPT, iar 57 mii au fost implicați în diferite activități desfășurate de Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor.

ÎNREGISTRAREA CĂSĂTORIEI ARE LOC ÎN BAZA CERTIFICATULUI MEDICAL

Tinerii care doresc să formeze o familie sunt obligați să se adreseze medicului de familie pentru a trece un control medical profilactic și a aprecia starea lor de sănătate înainte de a înregistra căsătoria la oficiul stării civile. Aceasta se realizează în baza unui ordin comun al Ministerului Sănătății și Ministerului Justiției, prin care se stipulează că angajații oficiilor de acte civile nu au dreptul să înregistreze o căsătorie până când tinerii însurații nu vor prezenta certificatele medicale respective de la instituția medicală primară din teritoriul în care locuiesc.

VICTOR SAVIN
medic șef al Spitalului clinic municipal nr.1 Chișinău

Potrivit dlui Victor Savin, medic șef al Spitalului clinic municipal nr.1, acest lucru este foarte important pentru a depista, în măsura posibilităților, acele patologii care nu au o manifestare clinică la moment (precum infecțiile cu transmitere sexuală, HIV/SIDA, tuberculoza etc.).

Prin examinarea medical-profilactică este apreciată starea sănătății viitorilor soți și prin examinări suplimentare se exclud unele riscuri grave pentru sănătatea cuplului și al copiilor lor.

Chiar dacă Legea cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului a intrat în vigoare la 1 iulie 2006, populația Republicii Moldova nu întotdeauna manifestă o atitudine adecvată vizavi de sănătatea proprie.

Lucrătorii medicali bat alarma că, în conformitate cu această lege și nu numai, fiecare cetățean al țării trebuie să conștientizeze faptul că pe parcursul vieții pot fi dobândite diferite maladii, unele dintre care prezintă pericol pentru viața proprie și pentru viața celor dragi și apropriați lor.

POLITICI PRIVIND HIV/SIDA LA LOCUL DE MUNCĂ

Conform ultimelor estimări ale OIM (ILO), la sfârșitul anului 2006 în lume au fost înregistrați cel puțin 36 de milioane de lucrători HIV pozitivi cu vârste cuprinse între 15-49 ani, segmentul cel mai productiv al forței de muncă.

Epidemia HIV/SIDA reprezintă o amenințare majoră pentru lumea muncii prin lezarea dreptului fundamental la muncă, care deseori este încălcat datorită stigmei și discriminării la care sunt supuși lucrătorii și persoanele care trăiesc cu HIV; prin reducerea forței de muncă disponibile, a veniturilor persoanelor angajate în câmpul muncii; prin creșterea enormă a cheltuielilor angajatorilor legate de numărul mare al absențelor de la serviciu, a costului forței de muncă și pierderea competenței și experienței, ceea ce duce la scăderea productivității, a bazei de impozitare a agenților economici, afectând creșterea economică la nivel global, național și sectorial.

OIM (ILO) consideră locul de muncă cel mai potrivit și eficient mijloc de combatere a epidemiei și propune un șir de recomandări și măsuri care pot fi o soluție pentru multe țări și agenți economici. Una dintre ele ar fi adoptarea unei politici la locul de muncă, ce ar recunoaște HIV/SIDA ca o problemă ce privește locul de muncă, ar trata această boală ca oricare alta de care ar putea suferi lucrătorii, inclusiv ar condamna discriminarea în baza statutului HIV la locul de muncă și ar presupune un șir de activități de profilaxie a infecției HIV.

În acest context, Programul privind HIV/SIDA la locul de muncă al OIM (ILO), lansat recent și în Republica Moldova, a organizat pe 27-28 martie curent, primul curs de formare pentru partenerii săi sociali la tema „Politici privind HIV/SIDA la locul de muncă”.

Beneficiarii acestui curs de instruire au fost reprezentanții sindicatelor și patronatelor din diferite regiuni ale țării. Printre participanți au fost și reprezentanții companiilor Union Fenosa Group, Sudzucker Moldova, Cupcini Zahar, Artima S.A, Ionel S.A și altele.

Programul cursului a contribuit la conștientizarea efectelor HIV și SIDA asupra locului de muncă, atât în lume, cât și în Republica Moldova; a spulberat miturile ce țin de căile de răspândire a infecției HIV și a sensibilizat participanții pentru a formula un răspuns acestei maladii.

Este de menționat că sesiunile cursului referitor la politicile privind HIV/SIDA au trezit interesul participanților, mobilizându-i să elaboreze planuri de acțiuni ce urmează a fi implementate la locul de muncă în cadrul instituțiilor pe care le reprezintă.

Elena Jidobin
coordonator OIM privind HIV/SIDA
și lumea muncii

SEMINAR PENTRU FORMATORI

În perioada 12-16 martie curent, proiectul “Prevenirea HIV/SIDA și hepatitelor B și C în Moldova” (PHH), finanțat de Guvernul SUA prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), a organizat un curs de instruire a formatorilor în abilități de comunicare și tehnici de instruire a adulților.

Au fost instruiți 18 formatori pentru următoarele trei componente ale proiectului: dezvoltarea programelor de comunicare pentru schimbare comportamentală în scopul prevenirii transmiterii HIV/SIDA și hepatitelor B și C și reducerii stigmei și discriminării asociate cu HIV/SIDA; fortificarea capacității laboratoarelor privind diagnosticul hepatitelor B și C și optimizarea sistemului de supraveghere epidemiologică; ameliorarea securității sângelui și a produselor sanguine.

Trainingul a fost organizat cu scopul de a dezvolta și îmbunătăți la viitorii formatori abilități de instruire a adulților și tehnici eficiente de comunicare, ce i-ar ajuta să transmită mesaje de prevenire a infecției HIV și hepatitelor virale diferitor grupuri de populație, într-un mod comprehensiv și interesant.

Persoanele formate în urma acestui training vor fi implicate în elaborarea și organizarea cursurilor de instruire în domeniul HIV/SIDA și hepatitelor virale pentru medici de familie, lucrători outreach ai ONG-urilor, jurnaliști; vor disemina informația despre HIV și hepatitele B și C în mediul populației generale; vor promova serviciile de consiliere și testare voluntară în raioanele unde aceste centre vor fi dezvoltate; vor promova donarea benevolă de sânge; vor instrui personalul medical din cadrul serviciului de laborator din republică privind diagnosticul hepatitelor B și C și optimizarea sistemului de supraveghere epidemiologică.

Instruirea a fost efectuată de către compania AXA Management Consulting.

• OPINII • OPINII • OPINII • OPINII •

Luminița Guțu, asistent universitar la catedra epidemiologie a USMF „Nicolae Testemițanu”, lector la Colegiul Național de Medicină: „Acest seminar a fost extraordinar de binevenit și util pentru mine. Ceea ce practicăm intuitiv în activitatea mea cu studenții, adică metodele de comunicare, tipurile de acțiune asupra grupurilor de maturi, au fost sistematizate și sigur completate cu multe sugestii și informație nouă. Toate acestea vor fi utile și în cadrul comunicării mele cu diverse grupuri de populație. Sunt foarte bucuroasă că pe parcursul celor cinci zile de training am avut posibilitatea să aplicăm în exerciții practice cunoștințele teoretice acumulate.

Doina Izbaș, medic rezident, USMF „Nicolae Testemițanu”: “Felul în care comunicăm cu cei din jur și cum transmitem diferite mesaje este foarte important pentru ca să te faci ascultat și înțeles. Iar în activitățile de prevenire a HIV/SIDA, hepatitelor virale, și nu numai, trebuie să știi cum să aduci acea informație unor auditorii

OMS VA SUSȚINE ÎN CONTINUARE SISTEMUL DE SĂNĂTATE DIN MOLDOVA

Vă propunem câteva secvențe de la conferința de presă, organizată cu participarea dlui Marc Danzon, directorul Biroului Regional European al OMS și a dlui Ion Ababii, Ministrul Sănătății din Republica Moldova (22 februarie 2007)

COR.: Care va fi cursul strategic al Biroului Regional European al OMS pentru Republica Moldova pentru următorii ani?

M. DANZON: Vom continua să implementăm acordul pe care îl avem cu țara pe cele 7 direcții prioritare: finanțarea sistemului de sănătate, susținerea programelor de sănătate a mamei și copilului, controlul bolilor infecțioase (inclusiv HIV/SIDA și tuberculoza), bolilor neinfecțioase (cancerul și maladiile cardiovasculare), sănătatea și mediul, inofensivitatea sângelui și asistența privind gradul de pregătire al țării pentru situațiile de urgență.

ION ABABII: În linii generale, va fi o continuare a activităților planificate, incluse și în politica națională de sănătate și în strategia sistemului de sănătate pe termen mediu. Indiscutabil, o atenție sporită va fi acordată asistenței medicale primare, de urgență, un rol aparte îi revine restructurării sistemului spitalicesc, crearea unor centre model de spitale raionale cu implementarea noilor tehnologii. Asemenea centre de excelență vor funcționa la nord, sud și în municipiul Chișinău. În eforturile noastre, vom fi sprijiniți de OMS, alte organizații internaționale care-și aduc aportul zi de zi la implementarea reformelor din domeniul sănătății.

COR.: Cum ați caracteriza Dumneavoastră sectorul sănătății reproductive în Republica Moldova în ceea ce privește combaterea infecțiilor cu transmitere sexuală, în special HIV/SIDA, în comparație cu țările europene?

M. DANZON: Caracteristicile HIV/SIDA în Moldova sunt aceleași ca și în țările Uniunii Europene. Nu sunt mari diferențe în tendințe și nivel de infectare, dar Moldova trebuie să aplice cunoștințele care există în domeniul combaterii infecției HIV/SIDA. Țara a făcut un efort enorm pentru a oferi tratament pacienților care îl necesită și trebuie să intensifice activitățile de prevenire a infectării cu HIV. În acest sens este de menționat aportul Fondului Global de combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei în Moldova.

Domeniul tuberculozei este mai problematic. Moldova trebuie să depună eforturi sporite pentru a combate această maladie. Am aflat că pentru bolnavii de tuberculoză se va deschide un nou centru, însă situația rămâne destul de îngrijorătoare în continuare, fapt ce necesită a fortifica tratamentul și prevenirea, dar la prevenire se pun accente atât pe domeniul tuberculozei cât și HIV/SIDA.

ION ABABII: Referitor la indicatorii ce țin de HIV/SIDA – în Moldova crește numărul de pacienți HIV-infecțiați, dar mult mai lent decât în Ucraina, România ș.a. țări din Europa Occidentală. O creștere mai mare a cazurilor noi de HIV se înregistrează acum în Transnistria. Este o creștere a pacienților care se infectează pe calea sexuală, fenomen caracteristic și altor țări din Europa de Est. Totuși, cu ajutorul sprijinului

organismelor internaționale (Fondul Global, Banca Mondială etc.) persoanele infectate cu HIV beneficiază de tratament antiretroviral, care este foarte costisitor și care, bolnavii din Moldova, datorită grantului FG, îl primesc gratuit.

Prin intermediul aceluiași grant al Fondului Global în Moldova a fost îmbunătățit și tratamentul pacienților bolnavi de tuberculoză multidrogrezistentă (TB MDR). Un ajutor în acest sens se observă și din partea Guvernului Republicii Moldova. Astfel, reconstrucția spitalului din Vorniceni va permite în curând de a spitaliza pacienții MDR, de a extinde tratamentul pentru pacienții bolnavi de tuberculoză în spitalul din Cimișlia sau Leova la sudul țării și în spitalul din Băți sau Soroca - la nord, lucru care este coordonat la moment.

COR.: Care este soluția OMS pentru îmbunătățirea indicatorilor ce țin de speranța de viață a populației în Republica Moldova?

M. DANZON: Speranța de viață depinde de foarte mulți factori – de nivelul culturii, veniturilor, serviciilor de sănătate care sunt oferite, factorul genetic etc. Acțiunile pe care le întreprinde OMS contribuie și ne dau încrederea de îmbunătățirea a speranței de viață. Într-un fel, speranța de viață reflectă situația sistemului de sănătate. Noi nu dorim o viață mai lungă, dar bolnavă. Noi dorim ca oamenii să trăiască mai mult și să fie mai sănătoși, iată de ce este important să îmbunătățim sistemul de sănătate al țărilor.

COR.: Aș vrea să află dacă la întâlnirea cu reprezentanții conducerii de vârf din Republica Moldova au fost abordate problemele ce țin de ratificarea Convenției Cadru privind Controlul Tutunului și care au fost rezultatele acestor discuții?

M. DANZON: Moldova a semnat Convenția Cadru privind Controlul Tutunului, dar nu a ratificat-o. Despre aceasta am discutat și cu dl Ministru al Sănătății, după ameză voi avea o întrevvedere și cu speak-erul Parlamentului și voi încerca să discut și cu el această problemă pentru a grăbi ratificarea. După ratificare, în procesul de implementare, Moldova se va alătura acelor state, care vor trece dincolo de cerințele Convenției. În același timp, va întreprinde astfel de măsuri suplimentare cum sunt: interzicerea fumatului în locurile publice, cum au făcut-o Irlanda, Italia și Franța, alte inițiative antitabagice. Fumatul este un factor de risc recunoscut în toată lumea. La nivelul Organizației Mondiale a Sănătății avem politici globale de sănătate și este bine ca și Moldova să reușească în acest aspect.

COR.: Ce puteți să spuneți despre pericolul gripei aviare în Republica Moldova?

M. DANZON: Aș vrea să știu și eu. Și nu doar în Moldova. Problema gripei aviare nu s-a terminat, se pare că abia începe. În Europa suntem destul de bine organizați pentru a ne confrunta cu această problemă și totuși, un rol important în combaterea unei eventuale epidemii o are sistemul sănătății. OMS va susține dezvoltarea și consolidarea sistemelor de sănătate, mai ales la nivel de prevenire, pentru a nu se ajunge la izbucnirea epidemiei.

La conferința de presă au participat: Aneta Voitun, ziarul "Moldova Suverană", Angelina Oлару, ziarul "Timpul", Victoria Tataru, secretariatul CNC TB/SIDA, Snejana Păslari, postul de radio "Sănătatea" ș.a.

Informație pregătită de Victoria TATARU, jurnalist

TUBERCULOZA - AMENINȚAREA GLOBALĂ PERSISTĂ

Ziua Mondială de Combateră a Tuberculozei, marcată anual pe data de 24 martie, în acest an s-a desfășurat sub genericul "Tuberculoza - amenințarea globală persistă".

Caracterizată printr-o rată a mortalității înaltă și prin costuri economico-sociale importante, tuberculoza, alături de malarie și de infecția HIV, constituie unul din obiectivele principale de combateră în plan mondial și o problemă primordială de sănătate publică.

Fiecare persoană pe parcursul vieții contactează cu bacilul tuberculozei, însă felul în care organismul reacționează la acesta depinde de rezervele lui interne, de starea sistemului imunitar și de capacitatea de a se opune agentului patogen al bolii. Un organism sănătos își formează câteva linii de apărare fiziologică, astfel încât pătrunderea agentului patogen al tuberculozei în organism nu duce la îmbolnăvire. Însă în cazul unor atacuri repetate ale bacililor patogeni sau în cazul unui sistem imunitar slăbit, micobacteriile distrug liniile de apărare și pătrund în circuitul sangvin ducând la dezvoltarea bolii.

Situația prin tuberculoză în anul 2006 în Republica Moldova s-a caracterizat printr-o tendință de stabilizare, fiind înregistrate 5471 cazuri de tuberculoză (a.2005 – 5632 cazuri). Din numărul bolnavilor înregistrați, 4365 au fost cazuri noi (a. 2005 – 4518 cazuri), fiind înregistrate 1106 cazuri de recidivă (a. 2005 – 1114 cazuri). Pe parcursul anului 2006 au fost înregistrate 298 cazuri noi de tuberculoză la copiii cu vârsta de până la 17 ani (a. 2005 – 293 cazuri). Ca și în anii precedenți, rămâne mic numărul bolnavilor cu forme de tuberculoză extrapleurale - 158 cazuri.

Pe parcursul anului 2006 au decedat de tuberculoză 797 bolnavi (a.2005 – 805 decese).

Factorii principali responsabili de agravarea situației epidemiologice în domeniul tuberculozei în ultima decadă au fost: factorii socio-economici, migrația masivă a populației, șomajul, stresul social, numărul mare de bolnavi în populația adultă, care până în anul 2001 au fost tratați insuficient din cauza lipsei preparatelor antituberculoase, alimentarea insuficientă a majorității bolnavilor de tuberculoză la etapa de ambulator, prezența concomitentă a patologiilor la 60% din bolnavii de tuberculoză. De menționat, că majoritatea bolnavilor se depistează din rândul populației care trăiește sub nivelul sărăciei. Pentru a preveni îmbolnăvirea prin tuberculoză, medicii recomandă reducerea contactării persoanelor sănătoase cu bolnavii de tuberculoză, vaccinarea nou-născuților și revaccinarea copiilor la vârsta de 7 ani, crearea condițiilor optime de trai, promovarea alimentației echilibrate, evitarea suprasolicității fizice și psihice, evitarea fumatului și a consumului exagerat de alcool, evitarea stresului.

Un moment important în prevenirea tuberculozei este educarea pacientului, oferirea informațiilor necesare, inclusiv a informațiilor despre modul de transmitere a maladiei și a posibilităților de tratare, în cazul în care tratamentul va fi urmat conform recomandărilor medicului.

Programul național de control al tuberculozei pentru anii 2006-2010 continuă activitățile desfășurate în cadrul Programului precedent (anii 2001-2005), care au la bază strategia DOTS (tratament de scurtă durată sub observație directă), recomandată de Organizația Mondială a Sănătății.

În ultimii ani în republică, în cadrul Programului național de control al tuberculozei au fost implementate mai multe activități, printre care: fortificarea sistemului de laboratoare, instruirea specialiștilor, inclusiv a medicilor de familie pentru eficientizarea depistării timpurii a tuberculozei, acordarea tratamentului direct observat, asigurarea bolnavilor cu medicamente, precum și organizarea campaniilor de informare în masă.

În cadrul Programului Național, pacienții sunt asigurați cu medicamente antituberculoase prin procurări centralizate ale Ministerului Sănătății și din sursele grantului Fondului Global de combateră a SIDA, Tuberculozei și Malariei. Totodată, din contul surselor centralizate, în anul 2006 au fost alocate 5,6 milioane lei pentru acordarea asistenței medicale bolnavilor de tuberculoză neîncadrați în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală.

În același timp, 150 pacienți cu forme de tuberculoză multirezistentă beneficiază de tratament în cadrul strategiei DOTS-plus. Tratamentul acestor pacienți a început la sfârșitul anului 2005, după ce Comitetul de Lumină Verde al Organizației Mondiale a Sănătății a acceptat adresarea țării noastre pentru a obține un preț redus la medicamentele pentru tratamentul tuberculozei multirezistente. Începând cu luna mai curent, alți 200 de bolnavi cu tuberculoză multirezistentă vor beneficia de tratamentul TB MDR.

În prezent la IMSP Spitalul de boli tuberculoase din Vorniceni se desfășoară lucrări de reconstrucție pentru îmbunătățirea condițiilor de tratament al bolnavilor de tuberculoză.

În țară activează de asemenea 3 laboratoare de referință în bacteriologia tuberculozei (mun. Bălți, or. Bender și satul Vorniceni), renovate cu suportul proiectului AIHA și susținute financiar de USAID și un Laborator Național de Referință în bacteriologia tuberculozei, înzestrat cu echipament de către UCIMP TB/SIDA, finanțat de către Fondul Global de combateră a SIDA, Tuberculozei și Malariei și Banca Mondială.

Realizarea Programului național de control al tuberculozei este susținută de Organizația Mondială a Sănătății, Programul TB/SIDA finanțat de Fondul Global de combateră a SIDA, Tuberculozei și Malariei și de Banca Mondială, proiectul „Fortificarea controlului tuberculozei în Moldova” implementat de Alianța Americană Internațională de Sănătate (AIHA) cu susținerea financiară a Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Activitățile de control al tuberculozei în penitenciare sunt susținute suplimentar de către ONG Carlux (Republica Moldova) și Societatea Regală Olandeză de Tuberculoză (KNCV).

Serviciul de presă al MS

УЧАСТИЕ МЕСТНЫХ СООБЩЕСТВ В ПОМОЩИ БОЛЬНЫМ ТУБЕРКУЛЕЗОМ: ОПЫТ МОЛДОВЫ

Успех борьбы с туберкулезом зависит от многих факторов, в том числе и от того, как относится к болезни и больным общество, в котором они живут. Усилий одних только медицинских работников недостаточно для того, чтобы обеспечить надлежащую помощь больному, особенно после того, как он покинул стены медицинского учреждения. В большинстве документов Всемирной организации здравоохранения, связанных с туберкулезом, подчеркивается, что местные сообщества должны играть ключевую роль в предоставлении помощи больным ТБ. Однако до недавнего времени участие общества в помощи больным ТБ, особенно в странах бывшего Советского Союза ограничивалось, как правило, разовыми благотворительными акциями. Создание организаций ТБ пациентов – пока еще явление новое и необычное, хотя организации пациентов, страдающих другими заболеваниями, уже доказали свою эффективность и перестали быть чем-то из ряда вон выходящим. Не так давно в Бэлць появилась первая ассоциация ТБ пациентов.

TUBERCULOZA POATE FI TRATATĂ!

Бэлць – один из самых неблагополучных в санитарно-эпидемиологическом отношении городов Молдовы. Заболеваемость туберкулезом (новые случаи) здесь составляет 200 случаев, а смертность 63 случая на 100 тысяч населения. В течение последних 5 лет здесь ежегодно регистрируется от 140 до 160 новых случаев заболевания. Ситуацию с заболеваемостью ТБ осложняет то, что в Бэлць отмечается высокий уровень распространения ВИЧ-инфекции. Здесь проживает 926 из 3280 ВИЧ-инфицированных лиц, зарегистрированных в Молдове.

Эти факторы сыграли свою роль в том, что проект «Усиление контроля над туберкулезом в Молдове», финансируемый Правительством США через USAID и внедряемый АИНА, выбрал Бэлць для проведения своей второй информационной кампании «Туберкулез можно излечить. Обратись к врачу» осенью 2005 г. В ходе этой кампании и возникла идея создать ассоциацию ТБ пациентов – организацию, которая взяла бы на себя, информационно-просветительскую работу по ТБ с населением, поддержку больных ТБ и их семей и стала связующим звеном между медицинскими учреждениями и ТБ пациентами, проходящими лечение в амбулаторных условиях. Важно отметить, что эта идея появилась у самих пациентов – у тех из них, кто осознал важность и эффективность взаимной поддержки и в ходе лечения, и в обыденной жизни, кто был готов поделиться своим опытом выздоровления и хотел добиться большего участия государства и общества в судьбах ТБ пациентов.

традиционного месячника пропаганды знаний о туберкулезе. Ее учредителями стали несколько медицинских и социальных работников, сотрудничавших с АИНА во время информационной кампании, и небольшая группа ТБ пациентов. Свою деятельность «Speranța Terrei» начала с подбора и обучения волонтеров, которые хотели бы и могли осуществлять контроль над лечением в амбулаторных условиях пациентов, окончивших курс больничной терапии (DOT supporters), и отбора пациентов, нуждающихся в таком контроле.

Дора Родюкова, председатель НПО: «У нас было довольно много желающих сотрудничать – вероятно, сказались работа наших информационных бригад во время ранее проводившейся информационной кампании. Кроме того, мы обратились к социальным работникам города, студентам медицинского колледжа и университета с предложением принять участие в работе организации. Главным при отборе потенциальных волонтеров для нас был не возраст, не образование или социальный статус, а коммуникабельность, умение убеждать, а не подчинять, искреннее желание помочь, а не заставить».

Сейчас костяк группы волонтеров составляют 12 активно работающих человек. Это люди в возрасте от 25 до 35 лет, разного образовательного уровня, разных профессий и даже состояния здоровья. Четверо из них сами не так давно болели туберкулезом и успешно излечились от него. У двух других были больные туберкулезом среди близких родственников. Есть среди членов группы люди с серопозитивным статусом (PLWHA). Кроме этих 12, есть своего рода «скамейка запасных» - группа людей, прошедших подготовку и способных в любой момент заменить тех, кто непосредственно работает с больными.

Для всех отобранных волонтеров с помощью АМСЗ были проведены специальные семинары-тренинги, во время которых они получили основную информацию о туберкулезе, о том, что они должны делать, контролируя прием лекарств больными, о мерах предосторожности, которые должны соблюдать волонтеры и члены семей больного. Психологи, сотрудничающие с организацией, помогли волонтерам подготовиться к общению с больными туберкулезом, найти убедительные доводы в пользу продолжения лечения, смоделировать возможные конфликтные ситуации и пути выхода из них.

Дора Родюкова, председатель НПО: «Мы установили прочные связи с городским противотуберкулезным диспансером и совместно с врачами составили список тех пациентов, приверженность лечению которых в амбулаторной стадии вызывала сомнения по тем или иным причинам. Среди них есть и пожилые люди, которым трудно приходиться за лекарствами, и люди, не слишком задумывающиеся о своем здоровье и

Неправительственная организация под названием «Speranța Terrei» («Надежда Земли») была официально зарегистрирована летом 2006 г., хотя работать начала еще в марте, во время

ÎN PRIMUL TRIMESTRUL AL ANULUI 2007, MAI MULTE GRUPURI TEHNICE DE LUCRU (GTL) ALE CONSILIULUI NAȚIONAL DE COORDONARE TB/SIDA S-AU CONVOCAT ÎN ȘEDINȚE ORDINARE ȘI MESE ROTUNDE: GTL PENTRU TRATAMENT, ÎNGRIJIRE ȘI SUPTOR ÎN HIV/SIDA/ITS, GTL PENTRU COMUNICARE ȘI PREVENIRE HIV/SIDA/TB, GTL PENTRU GRUPURI VULNERABILE, GRUPUL PENTRU DIAGNOSTICUL TB ȘI GRUPUL MIXT PENTRU MONITORIZARE ȘI EVALUARE HIV/SIDA/TB.

GRUPURILE TEHNICE DE LUCRU (SPECIALIZATE ÎN DIFERITE TIPURI DE ACTIVITATE ÎN DOMENIUL HIV/SIDA ȘI TB) ÎNTRUNESC REPREZENTANȚI AI SECTORULUI GUVERNAMENTAL, NONGUVERNAMENTAL ȘI AI AGENȚIILOR INTERNAȚIONALE MULTILATERALE ȘI BILATERALE DE DEZVOLTARE, CARE AU DREPT SARCINĂ ELABORAREA PROIECTELOR DE DOCUMENTE STRATEGICE, IDENTIFICAREA PROBLEMELOR ȘI SOLUȚIILOR PENTRU DOMENIUL RESPECTIV.

VĂ PROPUNEM O SINTEZĂ A CELOR MAI IMPORTANTE DECIZII LUATE ÎN CADRUL ȘEDINȚELOR GTL.

Membrii grupului tehnic de lucru pentru tratament, îngrijire și suport în HIV/SIDA/ITS s-au întrunit la 6 februarie 2007 în cadrul unei mese rotunde pentru a discuta modelele de prestare a serviciilor de terapie și îngrijiri în HIV/SIDA/ITS și strategia de pregătire a cadrelor în domeniu.

Silviu Ciobanu, coordonatorul programului HIV/SIDA/ITS, Biroul de coordonare al OMS în Republica Moldova, se referă în continuare la cele mai importante aspecte abordate în cadrul ședinței.

ÎN MOLDOVA ESTE DEFINITIVAT MODELUL DE PRESTARE A SERVICIILOR DE TRATAMENT ȘI ÎNGRIJIRE ÎN HIV/SIDA/ITS

COR.: Care sunt provocările în procesul de extindere a tratamentului, îngrijirii și suportului în HIV/SIDA/ITS în Republica Moldova?

SILVIU CIOBANU: În pofida progresului incontestabil realizat pe parcursul ultimilor 3 ani de la demararea tratamentului ARV în țară, trebuie să recunoaștem că mai există unele carențe ce țin de asigurarea accesului universal la tratament și îngrijiri în HIV/SIDA persoanelor care-l necesită. În scopul evaluării necesității extinderii terapiei ARV în Republica Moldova, la ședința grupului tehnic pentru tratament, îngrijire și suport HIV/SIDA au fost elucidate următoarele aspecte:

1. Accesul în continuare relativ limitat, preponderent pentru grupurile vulnerabile (din considerente financiare, geopolitice, comportamentale etc.);
2. Interesul redus din partea unor lucrători medicali din regiune de a presta servicii de tratament ARV în instituțiile medicale;
3. Baza de laborator incompletă în anumite instituții regionale de profil (de exemplu, flocitometru pentru testarea imunității CD4/CD8, asigurarea accesului consecvent la reacția de polimerizare în lanț (RPL sau PCR) pentru încărcătura virală);
4. Lipsa unui sistem coerent de testare a calității serviciilor prestate în diverse instituții medico-sanitare, inclusiv monitorizarea și evaluarea calității acestora;
5. Accesul centralizat la preparatele ARV, fapt ce îl face să fie limitat pentru alte regiuni;
6. Rezultate modeste în aplicarea „terapii de substituție cu metadonă” în cadrul programului de reducere a riscului infectării cu HIV/SIDA, chiar dacă celelalte componente ale programului respectiv - „schimbul de seringi” și „promovarea prezervativului”, inclusiv în rândul instituțiilor penitenciare, sunt apreciate pozitiv;
7. Accentul excesiv pe asistența de staționar, în timp ce tendințele mondiale pledează pentru oferirea asistenței în condiții de ambulatoriu, prin echipe multidisciplinare de specialiști de diverse profiluri;
8. Pregătirea insuficientă a cadrelor în domeniu, precum și existența deficitului de cadre instruite la Centrele Informațional-Didactice recomandate de OMS (de exemplu, „Knowledge Hub” pentru pregătirea cadrelor în tratamentul ARV și disciplinele conexe de la Kiev sau Odesa, Ucraina) și altele.

Succesul terapiei ARV, în particular, și al Programului Național, în general, va depinde în mare parte de abordarea cu succes a problemelor sus-menționate.

COR.: Care din modelele de prestare a serviciilor de terapie și îngrijiri prezentate de către experții internaționali pot fi cel mai bine ajustate sistemului existent în Moldova?

SILVIU CIOBANU: În abordarea elaborării unui model viabil de prestare a serviciilor de terapie și îngrijiri în HIV/SIDA, o atenție deosebită merită să acordăm situației epidemiologice, amplasării geografice, precum și aspectelor demografice și geopolitice ale țării. Epidemiologic, Rusia și Ucraina au devansat Republica Moldova din punct de vedere al incidenței și prevalenței HIV/SIDA, în cifre absolute numărul de persoane infectate luate în tratamentul specific antiretroviral depășind cu mult cel înregistrat în Moldova. Republica Moldova trebuie să reiasă din situația reală și pronosticurile curente vis-à-vis de numărul de persoane ce urmează a fi luate în terapie, grație suportului financiar al Fondului Global. În acest sens, Moldova va miza pe resursele proprii, cadrele din domeniu, structura epidemiologică înregistrată, totodată preluând acele aspecte pozitive care există la nivel internațional.

La finalul acestei mese rotunde s-a convenit să fie convocată o nouă ședință a grupului tehnic de lucru, în cadrul căreia va fi definitivat conceptul modelului de prestare a serviciilor de terapie și îngrijiri potrivit specificului țării. Este de menționat, că la moment în proces de elaborare este și o rezoluție, ce cuprinde acordul deplin al tuturor părților implicate și cointeresate de structura unui model viabil de prestare a serviciilor de tratament și îngrijiri în HIV/SIDA în Republica Moldova.

COR.: În final, aș dori să veniți cu unele concluzii pentru cititorii noștri...

SILVIU CIOBANU: Deși această masă rotundă este doar o verigă în șirul activităților desfășurate în cadrul GTL pe terapia și îngrijirea persoanelor care trăiesc cu HIV, aș putea aduce următoarele concluzii:

1. Conform recomandărilor OMS, este necesară o extindere a terapiei ARV pe tot teritoriul țării în scopul realizării accesului universal pentru toate persoanele eligibile pentru tratament;
2. Este necesară o descentralizare a serviciului de terapie ARV și îngrijiri în HIV/SIDA, cu un accent sporit pe asistența de ambulatoriu, care este mai comodă pentru pacienți, mai eficientă din punct de vedere economic, oferind pacienților opțiunea de alegere;
3. Se impune formarea și pregătirea cadrelor echipelor multidisciplinare în cadrul Centrului informațional-didactic pentru terapie de la Kiev, Ucraina (modulul 1 și 2) pentru 6 echipe de

ÇSPSPMS, UCIMP TB/SIDA, UNAIDS, proiectelor BUMAD și PHH, Fundației Soros-Moldova, Ligii persoanelor cu HIV/SIDA, ONG „Viața nouă”, „Credința”, „Alegerea ta”, Uniunea Organizațiilor active în Reducerea Noxelor, secretariatului CNC TB/SIDA etc.

La ședința GTL „Grupuri vulnerabile” au lipsit reprezentanții MS, DIP al MJ, DNR, din care cauză unele subiecte incluse în agenda zilei au rămas nediscutate.

MEMBRII GTL PENTRU COMUNICARE ȘI PREVENIRE HIV/SIDA/ITS ȘI TB PLEDEAZĂ PENTRU PUBLICITATE SOCIALĂ GRATUITĂ

În cadrul ședinței grupurilor tehnice de lucru pentru comunicare și prevenire în domeniul HIV/SIDA/ITS și tuberculozei din 26 februarie 2007 au fost discutate și definitivate câteva inițiative importante: aprobarea textului pentru adresarea către CNC TB/SIDA privind acordarea facilităților la plasarea publicității din domeniu în cadrul posturilor de radio și TV și examinarea proiectului mecanismului de aprobare a materialelor informaționale ce se elaborează și editează în domeniul HIV/SIDA în R. Moldova.

Documentul privind publicitatea socială specializată în domeniul HIV/SIDA/ITS și tuberculozei face referire la una din sarcinile sociale primordiale ale statului - păstrarea și întărirea sănătății cetățenilor țării, angajament ce poate fi atins doar prin efortul comun al organizațiilor guvernamentale și publice din diferite domenii, organelor și instituțiilor medicale, sociale, nonguvernamentale, internaționale, mass media ș.a.

Promovarea mesajelor de sănătate prin intermediul spoturilor audio și video este unul din mijloacele cele mai eficiente, ce contribuie la prevenirea acestor maladii în rândul populației.

În acest sens, prin intermediul președintelui CNC TB/SIDA, membrii grupurilor tehnice de lucru se adresează Guvernului Republicii Moldova cu rugămintea de a susține oferirea timpului de antenă pentru spoturile și mesajele publicitare sociale ce se referă la HIV/SIDA/ITS și tuberculoză cel puțin de 5 ori pe săptămână cu apariția zilnică de 5-6 ori în intervale de timp potrivite pentru a acoperi cu aceste mesaje un număr cât mai mare de populație.

Membrii grupurilor tehnice de lucru au continuat discuțiile privind mecanismul de aprobare a materialelor informaționale elaborate și editate în domeniul HIV/SIDA/ITS și tuberculoză, care se referă la organizațiile ce se lansează în activități de comunicare în domeniu. Crearea acestui mecanism reiese din necesitatea asigurării calității materialelor, evitarea dublării materialelor, standardizarea și clarificarea procedurii de avizare și aprobare a acestora. Documentul urmează să fie definitivat de către membrii grupului pe comunicare, apoi va fi propus spre discuție și aprobare în cadrul Consiliului Național de Coordonare TB/SIDA.

Procesele verbale ale grupurilor tehnice de lucru pot fi accesate pe pagina web: www.ccm.md

AFEW HAS LAUNCHED A PROJECTS COMPETITION FOR THE SOLIDARITY AND TOLERANCE WITH PEOPLE INFECTED AND AFFECTED BY HIV/AIDS CAMPAIGN

The AIDS Foundation East-West (AFEW) has launched within the frame of its third training for NGOs and partner organizations with the topic “Fundraising. Promoting solidarity and a tolerant attitude towards people living with HIV” (5-6 February 2007) a projects competition for the campaign on tolerance and solidarity with people infected and affected by HIV/AIDS.

Olga Osadci, AFEW manager of the project, „Mass media campaigns in Republic of Moldova”, said that the goal of the campaign is to contribute on reduction of stigma towards HIV positive people and to create tolerance and an attitude of solidarity towards persons infected and affected by HIV/AIDS.

The Campaign will be organized on two levels: the first stage will carry a message for **general population** and will serve as an umbrella for the whole campaign, and the second stage will be oriented to **small social groups**, which are more often in contact with HIV-positive people and HIV-affected, such as: medical staff, journalists, HIV-positive people.

The key message of the campaign is:

„Every person, including YOU lives in a society where AIDS exists. Every person, including you, can be infected or affected by HIV/AIDS.

People who know the information on HIV/AIDS feel safe and protected, they are understanding and offer support to persons infected with HIV. This attitude is right within a human and civilized society. STOP and THINK about it. LEARN more about HIV/AIDS, BE responsible for your health and OFFER support to the persons who are infected.

HIV/AIDS can not be transmitted through air, handshake, by working in the same office, by touching or kissing a HIV positive person. Modern medicine has included HIV/AIDS in the category of chronic disease, which allows HIV positive people to have a normal life and have healthy children in 98 % of the cases.”

The campaign for promoting solidarity and tolerant attitude towards people infected with HIV consists of specific activities in 5 pilot regions (Bălți, Comrat, Edineț, Tiraspol și Chișinău).

The campaign was launched in March 2007.

NORDUL REPUBLICII ÎȘI UNEȘTE FORȚELE ÎN RĂSPUNSUL LA INFECȚIA HIV

Organizațiile neguvernamentale "Credința" și "Orizonturi noi" au desfășurat în comun în nordul republicii o serie de seminare în vederea prevenirii răspândirii infecției cu HIV.

Scopul principal al acestor seminare a fost informarea participanților despre căile de transmitere a infecției HIV și metodele de protejare împotriva infecției HIV. De asemenea, au fost abordate și problemele pe care le întâmpină persoanele care trăiesc cu HIV din cauza stigmatizării și discriminării cu care se confruntă atât în societate, cât și în cadrul instituțiilor medicale, instituțiilor de învățământ și altor instituții publice.

Seminarele au avut loc în perioada 26–29 martie 2007 într-un șir de instituții preuniversitare și școli profesionale. La activitățile respective au participat peste 300 de persoane din raionul Bălți. În această localitate, astfel de acțiuni sunt deosebit de binevenite, întrucât municipiul Bălți deține recordul după numărul de persoane HIV- pozitive, cu 87 de cazuri noi depistate în anul 2006.

În viitor se preconizează desfășurarea unor seminare similare și în raioanele Briceni și Edineț. Sperăm că aceste două organizații vor coopera într-un mod fructuos în continuare, astfel ca alte ONG-uri să le urmeze exemplul și să se alăture efortului de prevenire a infecției HIV și atenuarea problemelor cu care se confruntă persoanele care trăiesc cu această infecție în Republica Moldova.

Vladlena Semeniac

Liga persoanelor care trăiesc cu HIV în Republica Moldova

PRIVIRE DIN INTERIOR

Terapia de substituție cu metadonă continuă să provoace multe dispute pe marginea siguranței tratamentului și eficienței acestei metode, în general. Am decis să aflăm opinia unei persoane, căreia i-a fost administrată terapia de substituție cu metadonă.

"Pentru mine metadona este doar un remediu pentru a începe o viață nouă. Am utilizat o perioadă îndelungată droguri injectabile, fapt ce mi-a afectat viața, deteriorându-mi considerabil sănătatea. De asemenea, drogurile sunt cauza abandonării studiilor la institut, pierderii locurilor de muncă, nemaivorbind de suma enormă de bani irosită în zadar.

Într-o zi am aflat că în Moldova există terapia de substituție cu metadonă. Am înțeles că este o șansă pe care ar fi păcat s-o ratez. Chiar din prima zi a tratamentului cu metadonă am hotărât: dacă reușesc, dacă într-adevăr mă voi simți bine, voi renunța pentru totdeauna la drogurile ilegale. Și am reușit – nu mai utilizez droguri de o perioadă îndelungată.

Acest succes se datorează nu doar terapiei cu metadonă, dar și susținerii psihologice, fără de care tratamentul cu metadonă nu are nici un sens. Când aflasem prima dată despre existența organizației "Alegerea ta" - nu i-am acordat o atenție prea mare, dar cu timpul am conștientizat faptul că dacă nu-mi schimb cerul vechi de prieteni, nu înlocuiesc amintirile vechi cu altele noi, atunci totul se va întoarce în albia veche.

Am venit la această organizație și am fost plăcut surprins de faptul că pot vorbi despre ceea ce mă interesează, sunt înțeles pentru că alături de mine se află oameni care trec prin aceleași probleme ca și mine. Faptul că discutăm despre aceleași probleme, împreună încercăm să găsim o ieșire din situația creată ne-a unit și ne-a întărit convingerea că unde este dorință totul este posibil.

Deja mai bine de jumătate de an activez în cadrul organizației "Alegerea ta". De trei ori pe săptămână ne întrunim în grupuri de ajutor reciproc, învățând să comunicăm unii cu alții și să dezvoltăm relații de încredere, astfel ca fiecare dintre noi să poată discuta pe orice temă fără a-i fi frică că ar putea fi ridiculizat sau stigmatizat.

Grăție acestui fapt, în ultimul timp în viața mea au avut loc multe

schimbări pozitive: am absolvit cursurile de utilizare a computerului, mă implic activ în activitățile de susținere a persoanelor dependente de droguri injectabile și sper în continuare să-mi continui activitatea profesională în acest domeniu.

În final, aș dori să-mi exprim recunoștința față de persoanele care se ocupă de sprijinul persoanelor dependente de droguri și sper că acest program va reuși să le ajute încă multor ca să-și găsească locul și rolul în societate."

Jan Iasinețchii, Chișinău

SEMINAR ÎN DOMENIUL COMUNICĂRII PENTRU ONG-URILE IMPLICATE ÎN PROIECTELE DE REDUCERE A NOXELOR

În perioada 31 martie – 2 aprilie 2007, 20 de reprezentanți ai ONG-urilor care activează în domeniul reducerii noxelor au avut posibilitatea să participe la un program de formare a capacității de lucru, organizat de către Fundația Soros-Moldova în parteneriat cu ONG „Rețeaua de comunicare în domeniul sănătății”.

Scopul principal al acestui training de trei zile a fost perfecționarea capacității de comunicare în rândul ONG-urilor implicate în activitățile de reducere a noxelor pe teritoriul Republicii Moldova prin instruirea membrilor acestora pentru a coopera mai eficient cu mijloacele de comunicare în masă și prin oferirea de cunoștințe de bază în domeniul relațiilor publice.

În prima zi de seminar participanții au discutat despre importanța comunicării și cooperării cu reprezentanții mass-media, fiind familiarizați cu ultima versiune a Legii cu privire la accesul la informație în Republica Moldova. De asemenea, membrii organizațiilor neguvernamentale au învățat cum să se pregătească pentru conferințe, cum să scrie lucrări și rezumate și cum să prezinte informația cu ajutorul panourilor și a prezentărilor în Power Point.

În cea de a doua zi a seminarului, reprezentanții ONG-urilor au avut două sesiuni practice, în cadrul cărora au fost inițiate în domeniul comunicării prin intermediul televiziunii și radioului, participând la simulări de interviuri pentru radio și televiziune. În cadrul exercițiilor practice, participanții au avut ocazia de a-și prezenta organizația lor și de a vorbi despre activitățile pe care le realizează, dar și să răspundă la unele întrebări din partea celorlalți participanți și a experților în comunicare.

În ultima zi reprezentanții ONG-urilor au învățat cum să elaboreze foi volante și broșuri, precum și să desfășoare sondaje și grupuri de studiu. Experții în domeniu au făcut prezentări și au povestit despre experiențele lor din trecut, cu toate succesele și insuccesele pe care le-au înregistrat.

Printre instructorii reprezentanților ONG-urilor se numără: I. Zatușevski, specialist principal în comunicare la Alianța Americană Internațională pentru Sănătate (AIHA); O. Osadci, director de program la Fundația SIDA Est-Vest (AFEV); C. Marin, decanul facultății de jurnalism al Universității de Stat din Moldova; V. Moraru, directorul Institutului Mass Media; D. Țurcanu, I. Bunduchi și A. Gherasim - profesori de jurnalism.

Informație pregătită de Denis Dilion, UNAIDS

ЛЕКАРСТВЕННО-УСТОЙЧИВЫЙ ТУБЕРКУЛЕЗ «БОЛЕЕ ОПАСЕН», ЧЕМ СЧИТАЛОСЬ РАНЬШЕ

По результатам исследования, проблема мультирезистентного туберкулеза может быть даже более серьезной, чем считалось раньше, предупреждают эксперты. Недавнее исследование, проведенное Всемирной Организацией Здравоохранения в 79 странах, обнаружило лекарственно-устойчивый туберкулез практически в каждой из них. Особенно высоки уровни резистентности в странах бывшего Советского Союза и некоторых провинциях Китая. Одна треть населения земли инфицировано бактерией туберкулеза и ежегодно он развивается в активную форму у 8.9 млн. человек.

АЛКОГОЛЬНАЯ ЗАВИСИМОСТЬ ВИЧ+ БОЛЬНЫХ ПОНИЖАЕТ ПРИВЕРЖЕННОСТЬ К ЛЕЧЕНИЮ

Алкогольная зависимость широко распространена среди больных ВИЧ инфекцией. Известно, что она связана со сниженной приверженностью больных к антиретровирусной терапии (АРТ). Однако до последнего времени было проведено мало исследований, проливающих свет на влияние алкоголя на вероятность инициации АРТ и вирусную супрессию. Точные научные данные по этим вопросам поставили целью получить американские ученые из университета Джона Хопкина в ходе исследования, спонсированного Национальным Институтом Злоупотребления Алкоголя и Алкоголизма (США).

КУРЕНИЕ И ВИЧ: НОВЫЕ ДАННЫЕ

Систематический анализ, который был опубликован в сентябре 2006 года в журнале "Sexually Transmitted Infections", предполагает, что курение связано с риском передачи ВИЧ-инфекции.

Известно, что курение табака связано с изменениями в иммунной системе и с риском некоторых инфекций, как и у ВИЧ-отрицательных, так и у ВИЧ-положительных людей. В частности курение повышает риск некоторых инфекций, передаваемых половым путем (ИППП). Главное исследование в этой области, опубликованное в июне 2006 года, проводилось среди крупной группы ВИЧ-положительных женщин из США, и показало, что курение сигарет среди женщин, принимающих антиретровирусную терапию, связано с большей вероятностью появления СПИД-ассоциированных заболеваний, то есть с меньшей эффективностью терапии. Авторы указывают, что ВИЧ-инфекция и курение могут привести к повышенному риску сердечно-сосудистых заболеваний, а также легочных заболеваний. Они также отмечают, что "в развивающихся странах, где бактериальная пневмония хуже поддается лечению, а туберкулез более распространен, курение может быть гораздо более рискованным фактором".

www.aids.ru

Материалы, опубликованные в журнале, могут быть найдены онлайн на www.ccm.md

BULETIN INFORMATIV - CNC TB/SIDA

al Consiliului național de coordonare al programelor naționale de profilaxie și control al infecției HIV/ SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și de control al tuberculozei, editat cu suportul financiar al Băncii Mondiale în cadrul Programului TB/SIDA.

Echipa redacțională

Coordonator: **Victor BURINSCHI**
Consultanți: **Svetlana PLĂMĂDEALĂ**
Olga OSADCI

Redactor:
Design și machetare:
Responsabil de ediție:

Victoria TATARU
Anna Guțalova
Oleg BARBĂ

ВАЖНЫЕ ССЫЛКИ:

www.aids.gov.pl – интернет-сайт Национального центра по СПИДу, Варшава (пол., англ.)

www.cdc.gov – сайт «Centers for Disease Control and Prevention» (США), (англ.),

www.hrw.org – организация «Human Rights Watch» (англ.),

www.poz.org – сайт для людей, живущих с ВИЧ-инфекцией (англ.),

www.icw.org – сайт для женщин, живущих с ВИЧ-инфекцией (англ.),

www.ipas.org – сайт, занимающийся здоровьем, правами, положением женщин в мире.

ИНТЕРНЕТ-САЙТЫ, СОДЕРЖАЩИЕ ВАЖНУЮ, МЕДИЦИНСКУЮ ИНФОРМАЦИЮ О ВИЧ/СПИДЕ:

www.medscape.com/hiv-home (пользование сайтом требует однократной бесплатной регистрации), (англ.)

www.hivinsite.ucsf.edu (сайт содержит нужную, актуализованную базу медицинской информации о ВИЧ/СПИДе), (англ.)

www.hivandhepatitis.com, (англ.)

www.hivmedicine.com (ежегодно актуализированный учебник по ВИЧ/СПИДу), (англ.)

www.hiv.net (нем).

**- DORIȚI SĂ VĂ FACEȚI CUNOSCUȚ NUMELE ORGANIZAȚIEI ÎN CARE ACTIVAȚI?
- AVEȚI NEVOIE DE UN SCHIMB DE IDEI CU COLEGII DIN DOMENIU?**

Completați împreună cu noi conținutul acestei publicații, propunând redacției subiecte valoroase ce reflectă actualitatea din domeniul tuberculozei și HIV/SIDA/ITS.

„BULETINUL INFORMATIV al CNC TB/SIDA” este o publicație ce concentrează activitățile din domeniul TB/SIDA/ITS, fiind distribuită gratuit membrilor Consiliului Național de Coordonare TB/SIDA, specialiștilor din domeniul ocrotirii sănătății, reprezentanților ONG-urilor și jurnaliștilor.

Revista apare într-un tiraj de 500 de exemplare și se distribuie pe întreg teritoriul țării.

Adresa redacției

str. A. Cozmescu, 3
MD 2009, Chișinău,
Republica Moldova
Tel./Fax: 72 73 59
ccm_secretariat@mednet.md
www.ccm.md